Asesiad o'r Effaith ar y Gymraeg

Teitl: Strategaeth Genedlaethol ar Drais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol	**Rhif Cyfeirnod yr Asesiad** *(I'w lenwi gan Uned y Gymraeg)*: 16/07/02
Enw'r unigolyn sy'n llenwi'r ffurflen:	**Karen Dawson-Morris**
Dyddiad:	**25/7/16**
Arweinydd polisi:	Rae Cornish
Manylion cyswllt:	02920 825369

Math o Raglen/Prosiect

- ☒ Polisi
- ☐ Deddfwriaeth
- ☐ Grant
- ☐ Newid busnes
- ☐ Seilwaith
- ☐ Adeiladu, Cyfalaf
- ☐ TGCh
- ☐ Arall (Nodwch isod)
- ☐ Prosiect neu raglen
- ☐ Ymchwil, gwerthusiad
- ☐ Gwasanaethau
- ☐ Contractau, tendrau

Costau: Beth a ragwelir y bydd cost oes gyfan y rhaglen/prosiect?

Os yw'n llai na £25k, nid oes angen Asesiad llawn bob tro (gweler y canllawiau).

O dan £25k	£25k - £49k	£50 - £249k	£250k - £1miliwn	Dros £1miliwn
☐	☐	☐	☐	☒

O'r uchod, a oes unrhyw gostau sy'n gysylltiedig yn uniongyrchol â'r Gymraeg?

Costau cyfieithu'r ddogfen ganllawiau a'i gweithredu.

Pa mor hir y disgwylir i'r rhaglen/prosiect redeg?

Hyd at 1 flwyddyn	Hyd at 2 flynedd	Hyd at 5 mlynedd	Hyd at 10 mlynedd	Dros 10 mlynedd	Anhysbys
☐	☐	☒	☐	☐	☐

Dyddiadau nodedig allweddol ar gyfer y rhaglen/prosiect:

Ymgynghoriad Cyhoeddus – 1 Awst – 10 Hydref 2016

Digwyddiadau Ymgysylltu – Medi – Hydref 2016
Cyhoeddi'r Strategaeth derfynol a'r cynllun cyflawni – 4 Tachwedd 2016
Adolygu'r Strategaeth a chyhoeddi adroddiad blynyddol – Yn flynyddol (pob mis Tachwedd nes 2021)

CAM 1: CYNLLUNIO

Beth yw nodau ac amcanion y polisi?
Beth yw'r canlyniadau a ddymunir/beth sy'n angenrheidiol gan y rhaglen er mwyn iddi fod yn 'llwyddiant'?

Mae Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015 yn gwneud darpariaeth sy'n ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru baratoi a chyhoeddi strategaeth sy'n cyfrannu at ymgyrraedd at ddiben y Ddeddf.

O dan adran 3 o'r Ddeddf, rhaid i Weinidogion Cymru baratoi a chyhoeddi strategaeth ("strategaeth genedlaethol") sy'n -

a) pennu amcanion a fydd, os y'u cyflawnir, ym marn Gweinidogion Cymru, yn cyfrannu at ymgyrraedd at ddiben y Ddeddf hon;
b) pennu o fewn pa gyfnodau y bydd Gweinidogion Cymru yn disgwyl cyflawni'r amcanion a bennir;
c) dynodi'r camau y mae Gweinidogion Cymru yn bwriadu eu cymryd er mwyn cyflawni'r amcanion a bennir.

Mae diben y Ddeddf yn cael ei ddiffinio yn adran 1 o'r Ddeddf, sef gwella –

a) trefniadau ar gyfer atal trais ar sail rhywedd, cam-drin domestig a thrais rhywiol;
b) trefniadau ar gyfer amddiffyn dioddefwyr trais ar sail rhywedd, cam-drin domestic a thrais rhywiol; ac
c) y cymorth i bobl yr effeithir arnynt gan drais ar sail rhywedd, cam-drin domestig a thrais rhywiol.

Rhaid i'r Strategaeth Genedlaethol gyntaf gael ei chyhoeddi heb fod yn hwyrach na 6 mis ar ôl dyddiad cynnal yr etholiad cyffredinol cyntaf ar ôl cychwyn adran 3 o'r Ddeddf.

Ceir chwe amcan, a gyda'i gilydd, maent yn cwmpasu ein targedau ar gyfer y pum mlynedd nesaf:

Amcan 1: Cynyddu ymwybyddiaeth o drais yn erbyn menywod, cam-drin rhywiol a thrais rhywiol ar draws Poblogaeth Cymru.

Amcan 2: Gwella addysg am berthnasoedd iach a chydraddoldeb rhwng y rhywiau.

Amcan 3: Herio'r cyflawnwyr, eu dwyn i gyfrif am eu gweithredoedd a darparu ymyriadau a chymorth i newid eu hymddygiad.

Amcan 4: Sicrhau bod gweithwyr proffesiynol yn cael eu hyfforddi i ddarparu ymatebion effeithiol, amserol a phriodol i ddioddefwyr a goroeswyr.

Amcan 5: Rhoi mynediad cyfartal i ddioddefwyr at wasanaethau o ansawdd uchel y darperir adnoddau priodol ar eu cyfer, sy’n seiliedig ar gryfderau, yn cael eu harwain gan anghenion ac yn ymateb i rywedd ledled Cymru Amcan 6: Cydweithio fel sector i ddeall a diwallu anghenion ein cymunedau, gan gynyddu cynaliadwyedd a gallu’r sector Fel rhan o'r amcanion hyn, rydyn ni wedi cynnwys camau gweithredu lefel uchel. Bydd rhain yn cael eu cefnogi gan gynllun cyflawni a fydd yn cynnwys mwy o fanylder ynghylch y gweithgareddau. Rydyn ni’n anelu i gyhoeddi'r cynllun cyflawni ar y cyd â'r strategaeth derfynol ym mis Tachwedd a allai hefyd gynnwys y dangosyddion cenedlaethol.
Pa ddewisiadau polisi sydd wedi'u hystyried? **a** **Beth fydd yr effeithiau os *na* fydd y polisi'n cael ei weithredu?**
Nodwyd y gofynion ar gyfer Strategaeth Genedlaethol mewn deddfwriaeth (fel y nodir uchod) ac felly pe bai Gweinidogion Cymru yn methu â chyhoeddi'r strategaeth erbyn y dyddiad hwn byddai Gweinidogion Cymru yn torri eu dyletswydd statudol. Pe na bai'r Strategaeth Genedlaethol yn cael ei rhoi ar waith ar ôl ei chyhoeddi, byddai'n cael effaith sylweddol ar ein gallu i gyflawni'r amcanion, sydd wedi eu llunio i atal trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol, ac amddiffyn a chefnogi’r rhai sy’n dioddef, y goroeswyr, a'u teuluoedd.
A yw'r rhaglen yn dangos cysylltiad clir â strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg - Iaith fyw: Iaith byw?
Nid oes cysylltiadau arwyddocaol rhwng y Strategaeth a strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer y Gymraeg.
Beth yw'r effeithiau (cadarnhaol a/neu negyddol) ar y Gymraeg yr ydych wedi'u nodi yn y cam cynllunio cychwynnol? h.y. siaradwyr Cymraeg, cymunedau Cymraeg, addysg Gymraeg, dysgwyr Cymraeg, gwasanaethau sydd ar gael yn Gymraeg?
Mae'r Strategaeth hon yn fframwaith ar lefel uchel, ond bydd y cynllun cyflawni a fydd yn ei chefnogi yn pwysleisio pwysigrwydd sicrhau bod cefnogaeth i ddioddefwyr trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol ar gael yn Gymraeg i'r rhai sydd angen y gefnogaeth honno. Mae'r ddogfen ymgynghori ddrafft hefyd yn cynnwys y cwestiynau canlynol: Pa gyfleoedd y mae'r strategaeth hon yn eu cynnwys i hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg? A oes gennych unrhyw bryderon y gallai'r strategaeth hon gael effaith andwyol ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg? Byddwn yn defnyddio'r ymatebion i'r cwestiynau hyn i ddatblygu'r asesiad effaith hwn ymhellach cyn ei gyhoeddi'n derfynol.

Pwy yw'r rhanddeiliaid? A yw anghenion siaradwyr a dysgwyr Cymraeg yn cael sylw? I ba raddau y mae siaradwyr a dysgwyr Cymraeg yn debygol o ymateb yn gadarnhaol i'r cynigion?

Mae hon yn Strategaeth ar gyfer pawb yng Nghymru, ond bydd o ddiddordeb arbennig i'r canlynol:
 	
• Awdurdodau Perthnasol o dan y Ddeddf:
    o Awdurdodau Lleol;
    o Byrddau Iechyd Lleol;
    o Ymddiriedolaethau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol;
    o Awdurdodau Tân ac Achub;
• y trydydd sector arbenigol yng Nghymru
• Goroeswyr;
• yr Heddlu;
• y Comisiynwyr Heddlu a Throseddu;
• Gwasanaethau addysg;
• Sefydliadau tai;
• Asiantaethau troseddu a chyfiawnder; a
• Gwasanaethau prawf.
 	
O ran rhanddeiliaid, gallai hyn gynnwys y 284,000 o weithwyr sy'n gweithio yn yr adrannau perthnasol o wasanaethau cyhoeddus Cymru a'r rhai sy'n darparu gwasanaethau arbenigol yn y trydydd sector hefyd. Mae'r 29% o weithlu'r gwasanaeth cyhoeddus a'r 31% o'r gweithlu gwirfoddol sy'n siarad Cymraeg yn ôl yr Arolwg Blynyddol o'r Boblogaeth (ONS) yn arbennig o berthnasol i'r asesiad hwn.
 	
Bydd gofyn i’r awdurdodau perthnasol, yn eu tro, gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg. Bydd angen i weithwyr sy'n mynd i'r afael â thrais yn erbyn menywod, cam-drin rhywiol a thrais rhywiol sicrhau eu bod yn cydymffurfio â'r Safonau perthnasol sy'n gymwys i'w hawdurdod penodol nhw pan fônt yn gweithio â chydweithwyr, defnyddwyr y gwasanaeth neu gynrychiolwyr o gyrff cyhoeddus eraill sy'n siarad Cymraeg.

Pan na chwblhawyd asesiad, neu pan na chanfuwyd effeithiau, nodwch y manylion llawn at ddibenion cadw cofnod. (Gellid defnyddio hwn yn Nhribiwnlys y Gymraeg yn y dyfodol)
Pa gamau gweithredu/gwaith pellach sydd wedi'u nodi yn y cam cynllunio cychwynnol? e.e. gofynion data, angen am adolygiad gan gymheiriaid, ymgysylltu allanol â grwpiau Cymraeg, pennu rhanddeiliaid neu ymgyngoreion, cysylltu ag Uned y Gymraeg am gyngor)?
Bydd angen i ni sicrhau ein bod yn cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg wrth drefnu

digwyddiadau ymgysylltu.

CAM 2: NODI AC ASESU EFFEITHIAU

Crynodeb o'r Asesiad Effaith

Crynhowch yr asesiad manwl a gynhaliwyd ynghyd â'r sgoriau a ddynodwyd.

Effeithiau cadarnhaol:

Rydyn ni'n credu y gallai'r Strategaeth, a'r cynllun cyflawni yn benodol, gael ychydig o effaith gadarnhaol ar y Gymraeg.

Effeithiau negyddol:

Nid ydym yn credu bod y Strategaeth yn cael effaith andwyol sylweddol ar y Gymraeg.

A fydd cynnydd yn y cyfleoedd i hyrwyddo'r Gymraeg e.e. statws, y defnydd o wasanaethau Cymraeg, y defnydd o'r Gymraeg o ddydd i ddydd, y defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle?

Na fydd.

Tystiolaeth/data a ddefnyddiwyd, gan gynnwys proffil demograffig, wrth ystyried yr effeithiau:

Yn ôl cyfrifiad 2011, mae 562,016 (19%) o ddinasyddion Cymru yn siarad Cymraeg. Fodd bynnag, mae'r nifer a'r ganran o siaradwyr Cymraeg yn y Sector Cyhoeddus yn uwch na chyfartaledd y boblogaeth sy'n siarad Cymraeg. Mae'r ystadegau a ddefnyddiwyd ar gyfer yr asesiad hwn i'w gweld isod.

% o bobl mewn gwaith sydd dros 16 oed ac sy'n dweud eu bod yn gallu siarad Cymraeg, fesul sector, yn ystod y flwyddyn hyd at 30 Medi 2014

	Gallu siarad Cymraeg	Ddim yn siarad Cymraeg	Cyfanswm
Preifat	30.3%	69.7%	100%
Cyhoeddus	21.6%	78.4%	100%
Gwirfoddol	28.5%	71.5%	100%
Ddim ar gael	26.6%	73.4%	100%

Pob sector	24.2%	75.8%	100%

Ffynhonnell: Arolwg poblogaeth blynyddol *2016 Q1*

Beth yw'r effaith gyffredinol debygol ar y Gymraeg os bydd y polisi hwn yn cael ei ddatblygu?	Cadarnhaol: ☐ Negyddol: ☐ Niwtral: ☒ Anhysbys: ☐

Penderfyniad yn dilyn yr Asesiad	1. Dim newid sylweddol	☒
	2. Addasu'r polisi er mwyn gwella effeithiau	☐
	3. Parhau â'r polisi gyda mesurau lliniaru	☐
	4. Rhoi'r gorau i'r polisi a chael gwared arno	☐

***Os ydych wedi ateb 2, 3 neu 4 uchod* – atebwch y canlynol:**
Sut y byddwch chi'n ymdrin â'r effeithiau hyn er mwyn gwella'r canlyniadau i'r Gymraeg? Manylion am fesurau lliniaru/pwyntiau gweithredu/dewisiadau amgen sydd wedi'u mabwysiadu er mwyn lleihau'r effeithiau negyddol a chynyddu'r canlyniadau cadarnhaol:

Amherthnasol

Os ydych yn cynnal digwyddiadau ymgysylltu neu ymgynghori, beth yw eich cynlluniau? Pa gwestiynau ydych chi'n dymuno gofyn i'ch rhanddeiliaid ynghylch yr Asesiad Effaith o'r Gymraeg a materion sy'n ymwneud â'r Gymraeg?

Yn ogystal â'r ymgynghoriad ffurfiol, rydyn ni'n trefnu rhaglen eang o ddigwyddiadau ymgysylltu yn ystod y cyfnod ymgynghori i sicrhau ein bod yn gallu clywed barn pob rhanddeiliad wrth benderfynu ar y strategaeth derfynol. Bydd hyn yn cynnwys gweithdai rhanbarthol ym mis Medi, lle byddwn yn holi am farn ar yr amcanion, y camau gweithredu a'r gweithgareddau yr ydym yn rhagweld eu cynnwys yn y cynllun cyflawni.

Rydyn ni wedi gofyn cwestiwn penodol yn yr ymgynghoriad ffurfiol (gweler uchod) a byddwn yn sicrhau bod y cwestiwn hwn yn cael ei ofyn yn y digwyddiadau ymgysylltu hefyd.

CAM 3: CAMAU AR ÔL YMGYNGHORI A PHARATOI AR GYFER CYHOEDDI, MONITRO A GWERTHUSO

Ar ôl ymgynghori, pa newidiadau ydych chi wedi'u gwneud i fynd i'r afael ag unrhyw faterion a godwyd yn ymwneud â'r Gymraeg?

Sut y byddwch yn monitro'r effeithiau parhaus wrth weithredu'r polisi?

Amlinellwch sut y byddwch yn parhau i nodi'r effeithiau wrth fonitro a gwerthuso yn y dyfodol?
Unrhyw sylwadau eraill – canlyniadau parhaus gwerthusiadau, effeithiau sy'n dod i'r amlwg

4. Datganiad

Arweinydd polisi: ***Dileer fel y bo'n briodol*:** ***Mae'r polisi hwn / ~~Nid yw'r polisi hwn~~ yn effeithio ar yr iaith Gymraeg. Pan ganfuwyd effeithiau negyddol neu gyfleoedd a gollwyd, mae'r diwygiadau a'r camau priodol wedi eu rhoi ar waith.**
Enw:
Rae Cornish
Adran:
Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus – yr Is-adran Diogelwch Cymunedol
Dyddiad(au):
26/07/16
Llofnod: RC
Dyddiadau adolygu: Tachwedd 2016

ARDYSTIAD AC ADOLYGIAD YR UWCH SWYDDOG CYFRIFOL

<table>
<tr><td colspan="2">Rwyf yn fodlon bod yr Asesiad Effaith o'r Gymraeg yn adlewyrchiad cywir o'r rhaglen/prosiect yn y cam hwn o'r datblygiad. Trwy lofnodi, gallaf gadarnhau bod Safonau'r Gymraeg wedi cael y sylw priodol. Byddaf yn ail-asesu'r rhaglen/prosiect ar adegau allweddol trwy oes y rhaglen/prosiect, gan gynnwys adolygiadau polisi.</td></tr>
<tr><td>Llofnodwyd</td><td>Dyddiad</td></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Llofnodwyd
(Uwch Berchennog Cyfrifol)</td><td>Dyddiad adolygu</td></tr>
<tr><td>Llofnodwyd
(Uwch Berchennog Cyfrifol)</td><td>Dyddiad adolygu</td></tr>
<tr><td>Llofnodwyd
(Uwch Berchennog Cyfrifol)</td><td>Dyddiad adolygu</td></tr>
</table>